

– Bättre virke och bättre mätning. Det är syftet med den nya massavedsklassningen, om jag ska uttrycka det väldigt koncentrerat, säger Lars Björklund.

Prima/Sekunda

– ny kvalitetsklassning för massaved

Den 1 augusti 2019 införs en ny kvalitetsklassning av massaved. Därmed förenklas kvalitetsbedömningen och kvalitetskraven kopplas tydligare till industrins behov. Samtidigt blir virkesmätningen snabbare, säkrare och mer transparent.

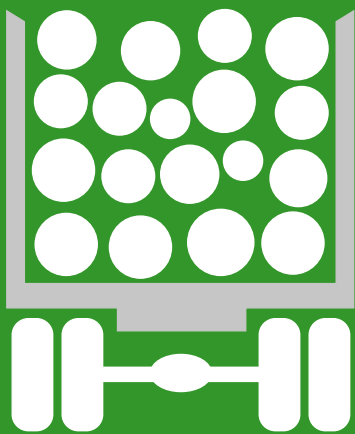
Den nya kvalitetsklassningen Prima/Sekunda införs efter beslut av SDCs styrelse med förankring i de tre VMF-styrelserna. Förändringen innebär att det nuvarande systemet där vrakandelen bestäms i procent av virkestraven upphör.

Istället görs en kvalitetsbedömning av hela traven, som klassas som antingen prima eller sekunda. Därmed förenklas kvalitetsbestämningen, vilket ökar effektiviteten i hela hanteringen.

Tydligare signaler

Prima/Sekunda-systemet ger också tydligare signaler till säljaren om vilket virke som industrin verkligen vill ha, det vill säga sådant virke som är mest lämpligt som råvara i brukens processer.

– Det blir skärpta krav på vissa egenskaper. Till exempel accepteras endast mycket låga andelar torrstockar och fel trädslag för att inte hela traven ska klassas som sekunda. Övergrova stockar tillåts inte alls.

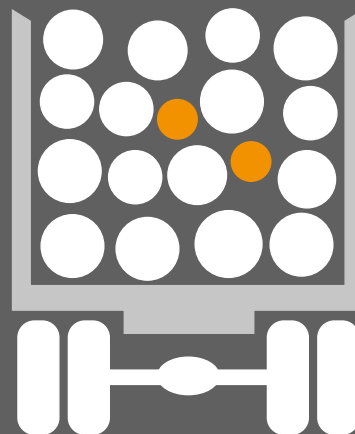

Det nya systemet

Traven bedöms snabbt som prima eller sekunda och släpps igenom mätstationen.

Gränsfall analyseras noggrant.

Skogsägaren får betalt för hela volymen

Dagens system

Varje virkestraves vrakandel beräknas.

Den volym som klassats som vrak betalas i regel med noll kronor.

Dagens system i jämförelse med det nya systemet.

Samtidigt blir det större tolerans för vissa virkesfel som inte har lika stor betydelse för industrin, till exempel kvist, klyka och krök, säger Lars Björklund chef för Virkesmätningssystemutveckling, VMU och ledare för det projekt som tagit fram Prima/Sekunda-förslaget.

Att det nuvarande systemet med vrak överges välkomnas nog av många skogsägare. Det har nämligen visat sig vara svårt att bestämma vrakandelen vid travmätningen och mycket kritik har framförts mot de kollektivomräkningar som görs i norra och mellersta Sverige. Man hittar för det mesta fler vrakstockar i den noggranna stockmätningen av stickproven, jämfört med vad det bedömts till i travmätningen. Detta leder då till att alla travar i kollektivet får en uppräknings av vrakandelen. Med Prima/Sekunda försvinner denna kollektivomräkning.

Stor potential

Prima/Sekunda bedöms få positiva effekter såväl på kort som lång sikt. Den förbättrade kvalitetsklassningen ökar möjligheten till optimal styrning av brukets råvara. Generellt kan industrin räkna med att få bättre virke än idag, vilket gör det lättare att möta kundernas krav. Dessutom kan processproblem orsakade av fel i råvaran minimeras. En grov uppskattning av

det nya systemets värdepotential för industrin pekar på 30–150 miljoner kronor per år. Det stora spannet förklaras av verksamheternas skilda förutsättningar.

Mer transparent

För skogsägaren blir det nya klassningssystemet enklare att sätta sig in i och mer transparent. Minst 95 procent av all massaved kommer enligt beräkningarna att klassas som prima. Då en trave klassas som sekunda ska orsakerna tydligt specificeras.

– Som skogsägare bör man absolut sätta sig in i hur den nya klassningen fungerar.

Är man bara noggrann med sorteringen så kan många fel i leveranserna undvikas, och då i princip få 100 procent primatravar. På sajten www.primasekunda.se finns den information som behövs, säger Lars Björklund.

En skillnad mot det nuvarande systemet är att säljaren får betalt för hela virkesvolymen. Traven kan alltså klassas som prima, även om den innehåller en viss andel fel av mindre betydelse. Å andra sidan kan en viss andel allvarliga fel i en trave betyda att hela traven klassas som sekunda. Travar som inte klarar kraven för sekunda mätning svägras eller betalas med ett lågt "utskottspris".

Konsekvensanalyser

Prisskillnaden mellan prima- och sekundaklassat virke är förstås en kärnfråga och studier av systembytetts konsekvenser har genomförts. I projektet har det dubbelklassats många tusen travar. Med detta som underlag kan parterna på marknaden beräkna vilka priser som skulle leda till en prisneutral övergång.

– Intresset för beräkningarna har varit stort, men naturligtvis är prissättningen en fråga för marknaden. Prislister sätts slutligen av varje enskild köpare, säger Lars Björklund.

Viktig byggsten

I ett längre perspektiv är övergången till Prima/Sekunda en liten, men ändå viktig del, i den digitaliserings- och effektiviseringsprocess som skogsnäringen inlett. Tillsammans med andra satsningar som t ex Leveransavisering, Fjärrmätning och Automatisk travmätning är den nya kvalitetsklassningen en byggsten i arbetet för att stärka värdekedjan.

– Därmed kan det bli en något större kaka att dela på för alla aktörer. På det viset kommer det gemensamma utvecklingsarbetet alla till godo, säger Lars Björklund.

Text: Anders Thorén

FAKTA

Nackdelar med dagens klassningssystem

- Det är svårt att bedöma en korrekt vrakandel i traven. Korrelationen mellan travmätningen och den stockmätning som utförs vid kontrollmätning eller stickprov är relativt låg.
- Det görs bedömning av vrakandel på varje trave trots att de flesta travar har av industrin godkänd kvalitet. Här finns potential för effektivisering.
- Idag slås alla vrakorsaker ihop och bedöms lika hårt trots att vissa fel i viss mån accepteras av industrin. Detta ger inga tydliga signaler till virkessäljarna om vilken kvalitet på virket som egentligen efterfrågas.

Fördelar med klassning i Prima/Sekunda

- Mätningen bli snabbare och enklare eftersom att man inte behöver ange olika andel vrak och dess orsaker samt avdrag för leveransgill röta utan enbart ange vilken kvalitetsklass traven har.
- Ökad tolerans för fel som har mindre betydelse för industrin och skärpta gränser för fel som har stor betydelse för industrin.
- Tydliga signaler till säljarna om vad som efterfrågas ger en råvara som bättre stämmer med industrins önskemål.

Läs mer

Utförlig och aktuell information om den nya klassningen av massaved finns på www.primasekunda.se

Skärpta gränser för fel med stor betydelse för industrin

Torrstock

Fel trädslag

Övergrov stock

I prima massaved tillåts max 1 % fel trädslag eller torrstockar. I sekunda gran- eller lövmassaved max 2 %.
I sekunda barrmassaved max 5 %.

Övergrova (> 70 cm) stockar tillåts aldrig.